

Gárdián Zoltán

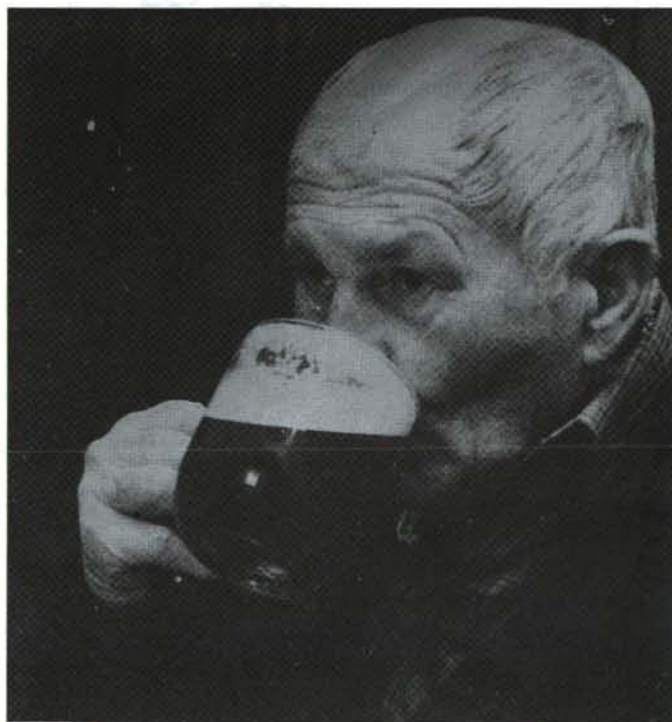
„Sört kerítünk rá”

Az enigmateremtő**– Emlékképek Bohumil Hrabalról –**

Érvényesítheti-e az írónak, művésznek, gondolkodónak életművét halála? Véleményem szerint, igen. Gondoljunk csak Szókratész méregpoharára, Giordano Bruno máglyájára, Morus Tamás pallosára... vagy Bohumil Hrabal halálára, ahogy galambokat etetve kizuhan egy kórház 5. emeleti ablakából... Ez a halál tipikusan hrabali, nem tudjuk, hogy sírva ne vessünk vagy nevetve sírjunk... Elbizonytalanít bennünket, mint oly sokszor tette azt az olvasóval művei olvasása közben... Gondoljunk csak Milos halálára a Szigorúan ellenőrzött vonatok című kisregényben és/vagy filmben... Hrabal a halálával egy újabb enigmát teremtett, gyarapította rejtélyeinek számát... Üresek lesznek nélküle a prágai sörözők, hiányozni fog a nagy öreg, aki egész estéken át képes volt szórakoztatni társaságát „kocsmai történeteivel”... Űlt az Arany Tigrisben, elnézte a vendégek arcát és igen, semmi halandzsa, semmi kocsmai duma, ez a kiabálástól hangos kocsmá valószínűségi kis egyetem, ahol a sör hatására az emberek olyan történeteket mesélnek el, melyek sebet ütnek a lelkeken és a fejek fölött, cigarettafüst formájában az emberi élet abszurditásának és csodálatra méltóságának kérdőjele lebeg...

Hrabal hősei otthonosan mozognak mind a hétköznapi megsemmisítő mecha-

nizmusában, mind pedig a rejtett sors-örvényeken... Szereplői a cseh kisemberek; forgalmisták, acélmunkások, ügynökök, pincérek, sörgyári munkások, „Pepin bácsik”... Ő maga is rengeteg foglalkozást kipróbált, míg megjelenhetett az első műve nyomtatásban (*Gyöngyszem a mélyben*, 1963)... 49 éves koráig volt többek között vasúti pályamunkás, raktáros, kladnói vasmunkás, papírhulladék-csomagoló, távirás, forgalmista, díszletező, jegyzőgyakornok, tisztviselő és ügynök... Az írásaiból kiderül, hogy szenvedélyes szakértője a labdarúgásnak, autó- és motorsportnak, a prágai és Prága környéki sörözők, csapszékek söntéseinek,

Legnagyobb öröm...

„Sört kerítünk rá”

otthonosan mozog a munkásszállók vaságyai között, de nem érzi magát idegenül a templomi sekrestyében sem... Több rendszer avatott ismerője a monarchiától egészen a mai demokratikus Csehorszáig... Átélt a német megszállást, a II. világháborút is... Ebben az időben forgalmista volt Kostomlatyban... A forgalmista tanfolyamon minden szöveges tételből megbukott... Mikor aztán a pálya mentén vezette a vizsgabizottságot, letérdelt a sín mellé, ám előbb gondosan a földre terítette a zsebkendőjét, nehogy bepiszkolja egyenruháját, a fülét a sínre szorította, és ekképpen szólott: „A 804-es számú vonat épp most haladt át Kamenný Zbozin.” Mindenkinél elállt a lélegzete... A vizsgabiztos kérdezi: „Hol tanulta ezt?” – A válasz: „Az amerikai westernekben láttam...” – A vizsgabiztos úgy vélte, jobb forgalmista válik belőle, mert vigyáz az egyenruhájára... Pedig nagy szerencse, hogy egyáltalán még élt ekkor... Még meg sem született s már bővelkedett az „élete” izgalmakban... Az anyja leányanya volt... Mikor Hrabal hirtelenhagú nagyapja tudomást szerzett erről, nemes egyszerűséggel kivonszolta lányát az udvarra, aztán hozta a vadászpuskáját és ráüvöltött... „Térdelj le, le foglak löni!...” – De aztán kijött a bölcs nagymama és odaszólt nekik... „Hagyjátok már abba, gyertek enni, mert kihűl az étel!...” – Így történhetett meg, hogy 1914 március 28-án fiúgyermék jött a világra, akit Bohumilnak kereszteltek el... Történt mindez Brno-Zdidenicében... A sportrovatok aznap közölték az örömteli hírt, hogy az S. K. Slavia visszavágó mérkőzésen 2-0 arányban legyőzte a Tepliker F. C. 1903-

at... A Nemzeti Politika délutáni kiadása pedig a következő cím alatt közölt cikket: „A tanárképző seminaristák megkínózták az igazgatót”... – Hároméves korától a polnói sörgyárban élt, ahová anyja Frantisek Hraballal kötött házassága után költözött... A háború után a nymburki sörgyár lett az otthona... Itt kezdett el iskolába járni... 1924-ben felbukkan itt nagybácsija, Pepin...

„Az én igazi apám Pepin bácsi volt. Örök-ké ott ült nálunk és mesélt, tele volt történetekkel. És ahogy ott ült az asztalnál, hát csak a plafont bámulta, és látta ott fenn amit épp mesélt. Csak azt mondta el amit látott. Közben újra és újra ismételte magát, de azért utánozhatatlan volt. Tisztára megszállottja volt a történeteinek, és újra és megint leolvas-

Ma remekmű születik

ta őket onnan a plafonról, mi meg fetrengtünk a röhögéstől"... – Köztudott volt róla, hogy szeretett a söntésekben, a konyákban üldögdélni, figyelve a beszélőket... az iskolában a tanárai és iskolatársai idegeire ment. A kávé ecettel itta, és sörrel öblítette le a mákosbuktát. Középkorban korábban megbukott – csehből... az elsőt és a negyediket ismételnie kellett, így aztán két évvel meghosszabbította az ifjúságát... A gimnázium elvégzése után jogi diplomát szerzett... A harmincas évek második fele nemcsak a jogi tanulmányok kezdetét jelentette számára: „Ahogy elmúltam húsz éves, megroppant a tudatlanságom szilárd pallója, és ekkor meg úgy belehabarodtam az irodalomba és a képzőművészetbe, hogy az olvasás, a szemléltetés, a tanulás volt a hobbim...” – Ekkor kezdett el írni a nymburki sörgyár Underwood márkájú írógépén... Először verseket írt, majd a szürrealizmuson át vezetett az útja a prózáig. Megteremtí a saját írói technikáját melynek elemei a „kocsmai duma”, az anekdota, a kollázs és a szabad asszociáció, ez teszi lehetővé, hogy az olvasó tudata parttalanul áramoljon olvasás közben... „Az én istenem Dionüszosz... az emberré lett vidámság, egyházatyám Szókratész, az ironikus... az egyszülött fiú pedig Jaroslav Hašek, a kocsmai történetek feltalálója... aki emberszággal tette emberivé a próza-mennyeket, az írást a többiekre hagyva.” – ... Hrabal a valóságban megélt anyagot az egzisztenciális szférából a komédia szférájába viszi át, az empirikus tényeket, eseményeket a groteszk, a mítosz, az álom világába... A műveiben a tragi-

kus elem mellett mindig ott van a komikus elem is, és mindig ezzel bizonytalanítja el a befogadót... a tragédiát ugyan feloldja, de a nevetés nem felszabadult, hanem gondolatébresztő... A tragikum csak az állandó normák felől mutatkozik meg, míg a mindennapok oldaláról mindez csak nevetéses... Hrabal abszurditása nem lesújtó, tragikus és súlyos, amely mindent elpusztít és kietlenné tesz, annál sokkal több, benne van az ember iránti rokonszenv és a hit az életerő csodatévő erejében, mely értelemmel tölti meg az élet legtragikusabb dolgait, sőt az élet egészét is... Hrabal a szépséggel nem az illúziót állítja szembe, hanem az ember iránt érzett rokonszenvét és a barátság mítoszat... bár vannak akik nem ezt érzik ki műveiből... Hrabal egyszerre botrányos és rajongott szerző... – „Maga disznó, aki mindig azokat a situációkat keresi, amelyekben aztán kiélheti perverz nemiségét.”... – „Ujjongtam olvasás közben. Már régen nem éreztem a szívem táján ilyen melegséget.” ...

– „Elegünk van Hrabalból – ez a tisztességes emberek jelszava.”... – „Ha valaki úgy int az ember felé, mint maga, akkor az a tudat, hogy akad aki velünk érez, könnyebbé teszi a fájdalom elviselését.” – ... A nagy mesélő már nincs köztünk... üresek lesznek nélküle a kocsmák, a kocsmái történetek... Őhelyette most már a művei beszélnek... – „A világba és a játsszi életbe ifjú emberként léptem ki, akinek, ha le akarta fésülni azt az ágaskodó, sűrű haját, hát egy maroknyi brillantint kellett ráloccsantania... és most öregúrként végzem, kopaszon és könyörtelen ráncokkal a szám körül, az ember végső dolgairól elmélkedem, az utolsó állomásról, ami szintúgy játék, kilövő állás, amely az előttem voltak körpályájára röptet fel. De ez is csak játék, semmi több mint fölösleges játék, eszeveszett és csip-csup és ostoba...”

P. S.

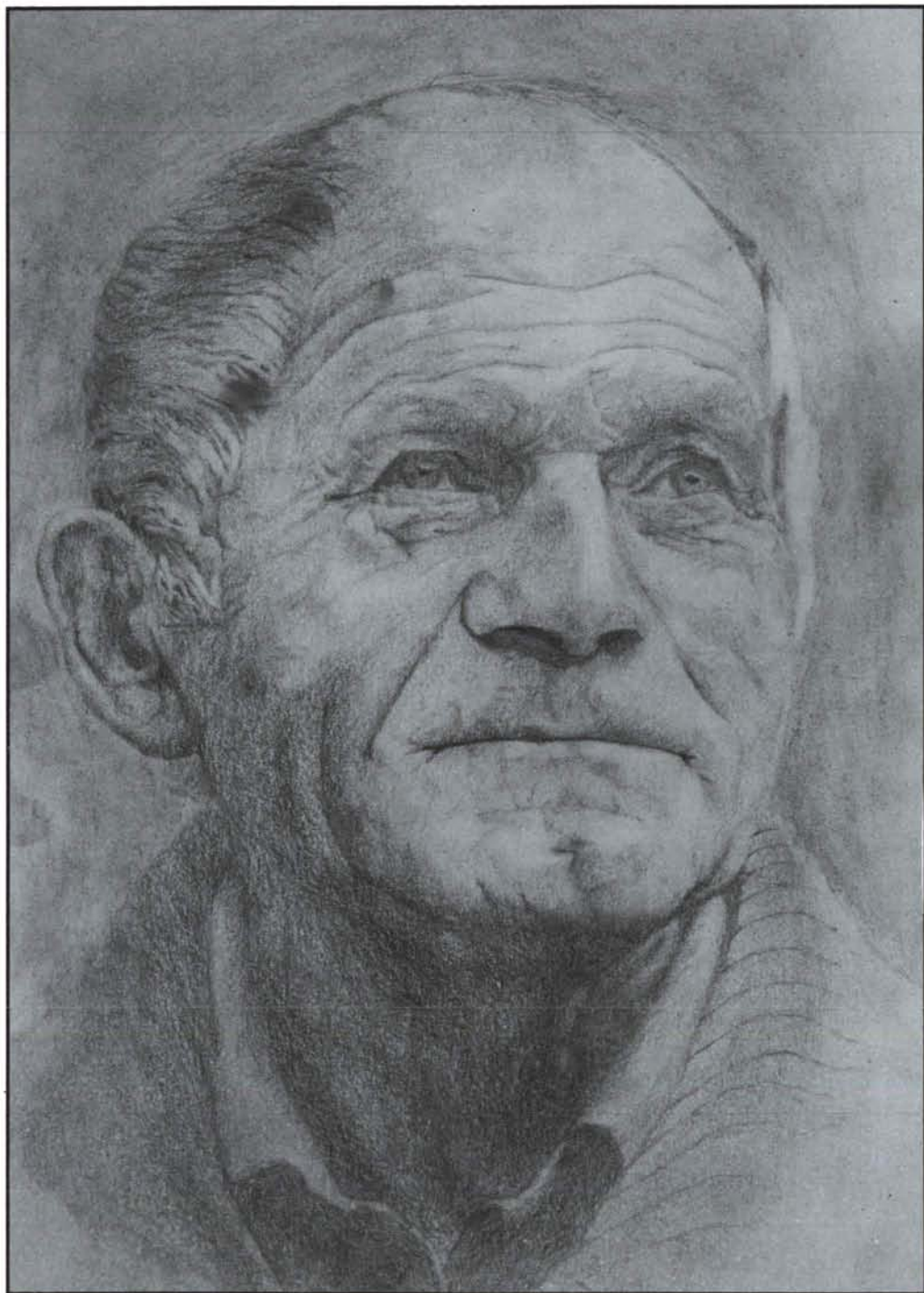
Hrabal gyakran biggyesztett történeteihez utóiratot: néha valóságosat, néha fiktívét. Néha egyszerűen csak így folytatta a történetet... Minden év február 3-án meg fogok emlékezni Bohumil Hrabalról, mivel mással, ha nem egy hideg, gyöngyöző falú korsó sörrel... Sört kerítünk rá!...

Ajánló irodalom

- ☐ Bohumil Hrabal: Zsebcserek – interjúregény. Kalligramm Könyvkiadó, Bp., 1986.
- ☐ Bohumil Hrabal: Miért írok? in: Nagyvilág 1987/6. 828–835. o.
- ☐ Bohumil Hrabal: Véres történetek és le-
- gendák. Európa Könyvkiadó, Bp., 1989.
- ☐ Bohumil Hrabal: Kocsmái történet. in: Nagyvilág 1987/6. 835–842. o.
- ☐ Grendel Lajos: A legnépszerűbb cseh író. in: Irodalmi Szemle, 1986/7. 615–629. o.
- ☐ Tordai Zádor: A pillangó és az ember. in: Holmi 1990/3. 325–333. o.
- ☐ Varga Attila: Hrabal arcai (interjúkötet). Európa Könyvkiadó, Bp., 1995.
- ☐ Varga György: A realista világámitó – Bohumil Hrabal hetvenéves. in: Nagyvilág, 1984/4. 574–583. o.
- ☐ Varga György: Az író megszületik. in: Életünk, 1983/3. 242–248. o.

Bohumil Hrabal magyarul megjelent művei:

- ☐ Bambini di Praga 1947 (1965);
- ☐ Tánccórák idősebbeknek és haladóknak (1969 és 1993);
- ☐ Tükrök árulása (1977);
- ☐ Sörgyári capriccio (1979);
- ☐ Díszgyár (1981);
- ☐ Gyöngéd barbárok (1986);
- ☐ Véres történetek és legendák (1989);
- ☐ Harlekin milliói (1990);
- ☐ Zsebcserek (1992);
- ☐ Házimurik (1992);
- ☐ Levelek Aprilkának (1992);
- ☐ Vita Nuova (1993);
- ☐ Foghíjak (1994);
- ☐ Ófelsége pincére voltam (1995);
- ☐ Skizofrén evangélium (1996).

Kláben Gyula

A csehek és a sör**Előszó helyett**

*A jó sör, ó
A jó sör, ó, jön is, megy is.
Sebaj, ha rongyom rámegey is.
Culám, cipőm is eladó-
A jó sör, ó a búra jó.
Nyakam töröm, csak jöjj söröm,
a konyhatündéért gyömködöm,
s jöhet a szégyenpad s bitó-
A jó sör, ó, a búra jó.
(Részlet Robert Burns verséből)*

A sör az életünkben

A sör németül „Bier”, franciául „bière”, olaszul „birra”, spanyolul „cerveza”, angolul „beer”. Ezt a néhány szót a világ minden táján megértik, nincsenek nyelvi nehézségek, sörivő cimborák pedig mindenütt bőven találhatók. A műszaki értelmező szótár szerint a sör árpából (búzából), illetve malátából komlóval készült ital, értékét főleg alacsony alkohol-, valamint magas vonadéktartalmának köszönheti. A sör elsősorban élvezeti cikk, viszont a sörrel értékes tápanyagok is bekerülnek a szervezetbe. A sör kedvelt, mert minden más italnál jobban oltja a szomjat, étvágygerjesztő hatása, kis alkoholtartalma és szénsavassága következtében frissítő hatása is van.

Martin Hürlimann „Könyv a sörről” című művében így ír erről: „Ülök a teraszon egy forró nyári napon, előttem egy pohár sör formás, szép pohárban, habkoronája kellően magas és tömör. Csodálatos pillanat. Szép színe van a sörnek, aranyárga. De még húzom az időt, nyújtom az első korty örömet, szépen magamhoz emelem a hűvös poharat, orrom alá tartom, tisztának, komlóillatúnak és nagyon kellemesnek érzem. Ha fülemhez tartom, hallom a finom

habgolyók pukkanását. Aztán végre ajkamhoz emelem a poharat, vágyaim teljesültek: a sör hideg, komlós, finoman csípős és itatja magát. Mit kérhet még az ember? Az élet szép”.

A tapasztalatok azt mutatták, hogy a sör tápláló összetevőit könnyebb megemészteni, mint a kenyert, ezért aztán a sört a közép-korban is erősítőként ajánlották a gyógyulásra váróknak és idősebbeknek. A kolostorokban azt tartották, hogy a sör nem töri meg a böjtöt. Tulajdonképpen az ókorban és a középkor kezdetén csak az különböztette meg a kenyértől, hogy a sör folyékony volt. Ma már alig van a sörnek táplálkozási jelentősége, inkább szomjoltó és élvezeti cikk. Lazítóan kedvezően hat a kedélyállapotra is. A napi hajsza után bekövetkező vérnyomás-emelkedés, álmatlanság, idegesség ellen ajánlható egy üveg erős sör. A komló nyugtatóan hat a túlfeszített idegekre és lazítja a merev izmokat. A sör alkoholtartalma lényegesen alacsonyabb bármely szeszesisitalénál. Aki naponta nem egyszerre három üveg sört iszik, az szervezetét annyi kalóriához juttatja, mintha egy szelet tejszínhabos tortát fogyasztott volna. Amit minden sörivőnek tudnia kell: aki rendszeresen mértéken felül fogyaszt sört, az elhíz.

A sör és az egészség

Már a legrégebbi időkben is találkozunk a sörrel, mint gyógyszerrel, amelyet különböző betegségek kezelésére, különösen erősítőként adtak a lábadozók részére. Az ókori Egyiptomban az orvosok alkalmas, jó szert láttak a sörben az emberek egészségének megtartására. Bizonyítható, hogy napi 2-3 pohár sör szívinfarktust megelőző hatású. A sör hatása a tuberkulózis ellen. A sörnek ezt a hatá-

sát a komlóban található keserű anyagokkal magyarázzák. A nehéz testi munkát végzők számára ideális ital a sör. A nagy fizikai erőfeszítés után bekövetkező izzadás miatt a szervezet sok folyadékot és ásványi sót veszít, és ezt a veszteséget a sör gyorsan kiegyenlíti. Sok svéd és német orvos sört javall a szervezet kimosására. Reggeli előtt egy pohár pilseni sör bevált eszköz másnaposság ellen.

A középkori sörfőzés

Ma már nem titok, hogy Európában mindenütt, ahol valaha kolostorok álltak – esetleg állnak még ma is – nagyon értettek a sörhöz. Az ókor végétől a középkor derekáig senki sem tudott annyi sörfőzési tapasztalatot szerezni, senki nem ismerte a sör különleges tulajdonságait annyira, mint a szerzetesek. A kolostori sörfőzés megindulásának egyik oka, illetve előidézője éppen az volt, hogy a sör böjtös italként, sőt laktató hatása miatt böjti ételként is kitűnő volt. Adelheid apátfőnöknő a XI. század végén kolostori szabályzatban rögzítette, hogy minden apáca naponta 5 korsó sört kapjon. A kolostorokban főzött sör minősége évszázadokon át a legkitűnőbbek közé tartozott, a belga, német kolostori sörfőzdék mindmáig őrzik ezt a minőséget.

Sankt Gallen

A kolostori sörfőzés egyik leg híresebb sörfőzdegyüttesét 820-ban tervezték, benne azonos berendezésű három sörfőzőházzal. Kétségtelen, hogy korának legnagyobb, technikailag legjobban felszerelt kolostori sörfőzdéje volt. Sankt Gallen a kolostori sörfőzdék példaképe lett. A három sörfőzde közül az egyik a szerzetesek ré-

szére (*Paterbier*), a másik a zárandokok és szerzetesek (*Konventbier*), a harmadik az előkelők és királyi vendégek részére főzött sört. Nagy valószínűséggel kalandozó őseink is itt ismerkedtek meg először e nemes itallal.

A középkori sörfőzés emlékei Csehországban

Csehország közel 1000 éves sörfőzési tradíciókkal rendelkezik. A vyšehradi káptalan alapítólevele 1088-ból származik, ez a cseh sörfőzés első írásos dokumentuma. Már 859-ben termesztették a komlót, sőt 1001-ben Hamburgba exportálták is. A prágai Vyšehrad-templom alapító okiratában

A sörmesterek rendszeresen ellenőrzik a sör alakulását a hagyományos fa erjesztőkádakban

Vratislav, az első cseh király már említi a komlót rendeletében. Bár Prága püspöke Szent Vojtech tiltotta a sörfőzést, 1118-ban Cernicében mégis felépült az első cseh sörgyár. IV. Ince pápa a XIII. században a tilalmat feloldotta. Ettől az időtől új városok és királyi privilégiumok alakultak, minden polgár szabadon főzhetett sört, sőt meghatározott távolságon belül értékesíthette is. Így alakultak ki a nagy sörfőző városok: Plzeň, Prága, Budvar, Saac. Már a XVI. században kialakultak a későbbi európai híri sörözők. A XIX. század cseh sőrei már egész Európában híresek voltak. 1860-ban 1040 sörfőzde volt az országban, közülük 44 Prágában; valamennyiük jelentős sörtermeléssel rendelkezett.

Plzeň

Cseh királyi város, itt született a világ híres, talán legkedveltebb sör típusa, a *pilseni*. Itt már az 1295. évi városalapítás előtt is főztek sört, a város kapuja előtti elővárosban. A XV. sz. végén a plzeňi polgárok megegyeztek egy saját városi sörfőzde alapításában, ezt már okmányok is igazolják. A sörfőzde búzasört főzött. A 30 éves háború végén Plzeň a lerombolt városok közé tartozott, néhány évtized kellett hozzá, hogy a sörfőzés ismét jelentős iparág legyen. 1842-ben főzték az első sört a polgári sörfőzdében, amely már kapitalista módszer szerint dolgozott, ez rakta le a későbbi sörváros alapjait. A vállalkozás, amely Plzeňt világhírűvé tette, nemcsak az utánozhatatlan természeti feltételek, a sazi komlótermő vidék kiváló minőségű termékének, a Plzeň környékén termő kiváló árpának köszönhető, hanem a helyi sörfőzés tradíciójának, a dolgozók szakmai képzettségének és tudásának is. Mészkőbe vágott hosszú (9 km) pincesor állt a gyár rendelkezésére, ahol optimális hőmérsékleten tudták ászokolni sőreiket. Az új plzeňi sör sikere hamar túlszárnyalta a városban főzött többi sörét, 1850-ben eljutott Prágába, Bécsbe, Berlinbe, Párizsba,

Londonba és Münchenbe. 1870-ben a plzeňi sör olyan híres volt, hogy Európa legelőkelőbb éttermeiben is kínálták. Az 1890-ben megjelent „A sörfőzés története” című könyv Plzeňt mint a Monarchia legmodernebb sörgyárát említi. 1904-ben már saját iparvágánya volt a sörgyárnak és közel 260 sörhűtő vagonja. Ezek a szerelvények vitték a sört Bécsbe, később Brémába, ahonnan tengeri szállítással indult a világ minden tájára. 1898-ban – hosszú bírósági eljárás után – született meg az *Urquell*védjegy. Ebben az évben az 1 főre eső sörfogyasztás elérte a 115 litert. Plzeň sörtermelése az I. világháború után meghaladta az 1 millió hl-t. Ez a város bonyolította a cseh sör export 75%-át. A II. világháború súlyos kárait csak 1951-re heverte ki. 1956-ban már 85 országba exportált. Plzeň ma is a sörfőzéséről híres város, leghíresebb sőre a *Pilsner Urquell*.

Prága

Az európai sörháromszög (München, Prága, Bécs) egyik városa. A sörfőzés első írott emléke a vyšehradi káptalan alapítólevele 1088-ból származik. Vencel cseh király sokat tett sörkedvelő népének a sör érdekében. Számos cseh városnak adott sörfőzési és sörkimérési jogot. Ezen városok közé tartozott Prága is. 1360-ban IV. Károly sörfőzési jogokat adományozott egyes főuraknak és a prágai káptalannak, amely a prágai várban működött. A sörfőzés itt virágkorát a XVI. században érte el, amikor II. Rudolf császár a várban lakott. Prágában ma is legalább 500 söröző üzemel. 1456-ban alakult meg a sörfőzők céhe. Prága a világ lehangulatossabb városa, híres sörözőit kikerülni sem lehet s nem is érdemes.

České Budějovice

A ma közel 90 ezres lakosú várost II. Ottokár alapította 1265 táján. A huszita időkben Zsigmond védőbástyája volt, később pedig a Habsburgoké, noha a nép egyik urát sem igen

szerette. A XVII. században ezüstöt bányásztak a környéken, és a városnak ekkor pénzverdéje is volt. Ami a vendéglátást illeti, elég ha annyit mondunk, hogy itt főzik a Budvar sört, amelyet némelyek jobban szeretnek még a pilseninél is. A főtérhez közeli patinás sörözőben az egyik felirat így szól: „*Pivo dobré, devče hezké – to jsou dary země české*” – ami magyarra fordítva valahogy így hangzik: „Jó sör és szép leányok – cseh földön ez vár rátok”.

A sörgyártás jelenlegi helyzete

Ma még nem készült külön értékelés a cseh és a szlovák söripar tevékenységéről, bár kétségtelen tény, hogy a sörfőzésnek a cseh területen vannak régiebb és nagyobb hagyományai, nem is szólva a világhírű cseh komlótermesztésről. A cseh söripar fejlettsége is magasabb a szlovákénál. A söripar fejlődését segíti, hogy a cseh iparban nagy hagyományai vannak a sörfözdei berendezések gyártásának., amelyek még a XVIII. századra nyúlnak vissza. A sört kedvelők és a minőséget értékelni tudó emberek az egész világon nagy tisztelettel nyilatkoznak a cseh sörökről, ezen belül elsősorban a Pilsner Urquellről és a Budvarról. 1988–90 között 130 sörgyár üzemelt a két országban és 24 sörmárkát exportáltak a világ különböző tájaira. A cseh sörgyárak kitűnő minőségű, lágy sörfőzővízzel dolgoznak, amelynek keménységi foka lényegesen alacsonyabb a bécsi, a dortmundi, sőt még a müncheni víznél is. A kemény, hosszan tartó habkoronát magas szénvartartalmuknak köszönhetik. A palackos sörök részaránya 1990-ben elérte a 60%-ot, annak ellenére, hogy a csehek legszívesebben kedvenc sörözőikben isszák csapolt sörüket. A pilseni típusú sörök szülőföldje *Plzeň*. A pilseni ma már – miután országshozta gyártják – nem eredetjelző, hanem erősen komlózott, világos sört jelent. Sörgyártásának három központja alakult ki: *Plzeň*, *České*

Budějovice és *Prága*. 1992-ben Csehország sörtermelése 18 sörgyárban 13,3 millió hl, Szlovákiáé 6 sörgyárban 4,5 millió hl volt. Legismertebb söreik: a *Pilsner Urquell*, a szintén pilseni *Gambrinus*, a cseh budějovicei *Budvar* és *Samson*, a prágai *Staropramen* és *Braník*, a Velké Popovice-i *Kozel* valamint a nošovicei *Radegast* (Radhost).

A leghíresebb sörgyárak

Budějovický Budvar

1895-ben alapították *Ěeské Budějovicé*ben. Amikor az amerikai sörgyáros, Adolph Busch a XIX. század végén Európába utazott, hogy az ászkösör készítésének technológiáját tanulmányozza, ellátogatott Budějovicéire is, amely akkor cseh királyi sörfőzdeként működött. A sörgyár örökáron eladta a *Budweiser* sör névhasználati jogát az amerikai sörgyárnak. Az 1993. évi sörtermelésének a felét exportálta, az éves sörtermelése 1,5 millió hl körül van.

Plzeňský Prazdroj Sörgyár, Plzeň

A sörkedvelők különös tekintettel beszélnek a cseh sörökről, ezen belül a plzeňi sörökről. A plzeňi sörgyártás történetének fontosabb dátumai:

- 1869: az építkezés kezdete;
- 1842: október 5: az első plzeňi sör főzése;
- 1862: az első aranyérem Hamburgban;
- 1873: a Bécsi Világkiállítás aranyérmese;
- 1898: megszületik az új védjegy, a Pilsner Urquell;
- 1975, 1988: aranyérem Brüsszelben;
- 1993: a sörtermelés elérte a 2,6 millió hektolitert.

Pražské Pivovary Smíchov, Prága

Prága legrégebbi külvárosának (*Smíchov*) és az ilyen néven 1869-ben alapított gyárának neve. Éves sörtermelése: 1,5 millió hl. Világhírű söre a *Staropramen*, amelyet 120 éve gyártanak. Ismert sörmárkái: a Prager Bier, a Svetlý Ležiak, a Svätý Tomáš és az U Fleků.

Radegast Pivovar, Nošovice

1971-ben épült a sörgyár, 1 millió hl-es kapacitással. Sört és malátát gyárt. Radegast néven három sörmárkát készít, ezen kívül licenccben főzi a svájci Hürlimann Sörgyár Birell nevű alkoholmentes sörét.

Legendás sörmárkák

Budweiser Budvar

A cseh Budějovický Budvar sörgyár nemzetközi híré, keresett söre. A nemzetközi irodalomban négy csillaggal jelölt söre. Már Ferdinánd cseh király is nagyra értékelte, s 1531-től udvari sörré tette. Azóta a király söre jelzést is használja. Világosabb, mint a pilseni, enyhén édes utóízzel. 12%-os extrakt- és 4,5% alkoholtartalommal. Európa számos országába exportálják.

Pardubický Porter

A kelet-csehországi pardubicei sörgyárban főzik, erős komlóízzel, 19% eredeti extrakt-tartalommal. Ezt a barna sört csak karácsonykor főzik, és csak akkor lehet fogyasztani a város két régi vendéglőjében.

Pilsner Urquell

A plzeňi Prazdroj Sörgyár világhíré söre. Négy csillaggal jelölt. Csupán a Pilsner Urquell sörtípusból évente 1 millió hl-t állítanak elő. És ehhez egy meglepő számadat: ha ezt a mennyiséget Csehországban használatos félliteres palackokba töltенék, akkor ezekből az üvegekből az Egyenlítő több mint ötször lehetne körberakni. Óriási fahordókban ászokolják, amelyekben tovább finomodik a sör. Eredeti extrakt- 12%, alkoholtartalom 4,6%.

Staropramen

A Pražské Pivovary Smíchov, prágai sörgyár sokak által kedvelt export söre. Világos ászoksör, kellemes komlóízzel. Négy csillagos osztályba sorolt sör. Csak 2-3 hónapos ászokolás után hozzák forgalomba. A prágaiak legkedveltebb söre. Eredeti extrakttartalom 12%.

Történelmi sörözők

U Fleků

Prága 1500 sörfőzője közül az egyik legismertebb, hiszen itt a sört nemcsak kimérik, hanem készítik is. A söröző épületét először 1430-ban említik az iratok. Attól fogva, hogy Jakub Flekovsky és neje megvásárolta a sörfőzdet, mindenki így hívta: Flekovskyék sörfőzdeje. A nagy sörkertben és a stílusosan berendezett helyiségekben szolgálják fel a 13 fokos sötét ászoksört. Mindegyik helyiségnek megvan a maga neve, így például: Jitnice (májás hurka), Redakce (szerkesztőség), Akademia, V kufru (a bőröndben), Chmelnice (komlóskert). Az U Fleků legfőbb nevezetessége, ami Közép-Európában egyedülálló: az 500 éve folyamatosan helyben főzött és csapolt sör. Egyik termében hagyományos pr-

Egy korsó csapolt Pilsner Urquell valóban lágy és frissítő

gai varieté működik.

U Kalicha (A kehelyhez).

Ez az a söröző, ahol Švejk a háború után este hatkor várta barátját Vodičkát, az öreg árkászt. Ide látogatott Švejk szellemi atyja, Jaroslav Hašek, valamint a közelben lakó Jozef Lada festőművész, aki rajzaival illusztrálta Švejket. A sörözőben látható az a Ferenc József-kép, amelyet „leszartak a legyek”. Az utca neve: Na bojišti – jelentése: A csatatéren...

Pilsner Urquell

Élt egyszer a dél-csehországi Budeticében, valamikor a XIX. század első felében egy Jakob Pinkas nevezetű szabómester. Egy szép napon feleségül vett egy gazdag prágai polgárlányt, ezzel a Perlová utcában lévő csapszék tulajdonosa lett. Nagyon szerencsés volt számára az időpont, mert éppen akkor oldották fel azt az általános tilalmat, mely szerint nem volt szabad más városból származó sört Prágába behozni. Pinkas mester kapott az alkalmon, s 1843. április 8-án vette át az első plzeňi szállítmányt. Ezzel megkezdte működését Prágában az első plzeňi söröző. Hrabal írja: *„Minden inyenc életében eljön a pillanat, mikor egészen hétköznapi ételre vágyik. Azt ajánlom, hogy reggeli nélkül, kora délelőtt térjen be a Pinkászhoz, rögtön lent a Vencel tér mögött, s rendeljen egy korsó pilseni sört. Specialitásuk a kívánságra edénykében tálalt, kanalazva, zsemlével fogyasztható Pinkász-féle gulyás. S utána jöhet az újabb korsó pilseni.”* Prágában az a mondás járja, hogyha valaki megiszik 20 korsó sört, az nem számít, de aki egy féldecit, az részeges. Amikor a férj hazamegy, és azt mondja: *sörözni voltam*, azt jelenti, hogy legalább 5 korsó sört ivott. Ha csak annyit mond: *sört ittam*, az mindig 5 korsó alatt van.

Szent Tamás-söröző

Az Ágoston-rendi barátok alkalmasint nagyon szerethették a sört és értettek is a főzéshez, mert IV. Vencel külön oklevélben

engedélyezte számukra a sörfőzést. Ebből az alapító oklevélből származik a híres mondás, amely a csehek között ma már szállóige: *„Mondva vagyok: nem azért élünk a földön, hogy együnk és igyunk, hanem, hogy jól együnk és jól igyunk!”* Milyen sört főznek? Barnát, 12 fokosat, s több mint 600 éve ugyanazon recept szerint. A söröző a múlt század hetvenes éveiben a prágai írók és művészek központja volt.

A sörivás világbajnoka

Egyszer volt- de ez igazán nem akar mese lenni, noha a mesék is így kezdődnek-, hol nem volt egy nagyon kövér, az italt jól bíró ember a csehországi Ostravában, akit 1970-ben Osakában a világkiállításon a sörivás világbajnokává kiáltottak ki. Akkoriban három perc alatt 10.5 liter sört fogyasztott el, bár azóta ezt a rekordot talán már megdöntötték.

Ezt a világbajnokot Mizerának hívják. Az ostravai Imperial szálloda főszakácsa, érthető, hogy mindig szomjas, hiszen olyan forróság, hőség van a konyhában... Tizenöt éves korában kezdte ivó pályafutását, amikor az anyja sörivás közben rajtakapta. És ahogyan ez már a tiltott dolgokkal lenni szokott, azóta különösen szereti a sört. Versenyen kívül a szállodai konyhán naponta meg szokott inni majdnem nyolc litert...

Híres emberek mondásai a sörrel

Luther Márton: – *Szívesen iszom egy korsó sört az ördög ellen, olyankor lenézem őt.*

Bismarck kancellár:

– *Aki cigarettázik és sört is iszik, azt nem lehet könnyen dühbe hozni.*

– *A sörivő elfelejti a rossz politikát a korsó sör mellett.*

Martin Hürlimann svájci sörgyáros:

– *A sör társasági kötelék, amely többet tesz az összetartozás érzéséért, mint a legtöbb politikai beszéd.*

– A sör régibb, mint a kard.

V. I. Lenin: – München a mi emigrációnk legszebb és legfényesebb ideje volt. Különösen szívesen emlékszünk vissza a Hofbräuhausra, ahol a jó sör eltüntetett minden osztálykülönbséget.

Nagy Frigyes: – Ifjúságomban sörlevesen nőttem fel.

A nőkről és a sörről

Számos sörözőben tettek már közzé az ismert kérdést: – *Miért jobb a sör a nőknél?* Mindenki válaszolhatott a falfirkára. Ezek közül néhány „bölcesség”.

A sört egész évben élvezheted.

A sörnek nem kell virágot venni.

A sör 70 év után is jólesik.

Több sör együtt nem beszél hülyeséget.

A sörnek nincsen anyja.

A sörödet megoszthatod barátaiddal.

Mindig megtudhatod, hogy te nyitottad ki elsőnek.

A sört nyilvános helyen is élvezheted.

Felhasznált irodalom

- ☐ Szabó Ernő – Szigeti Andor: Sörlexikon, sörtörténelem. Akadémiai kiadó, Bp., 1995.
- ☐ Emil Ulischberger: Sörivóknak való. Bp., 1982.
- ☐ Gaál Ernő: A sör. Gondolat, Bp., 1988.
- ☐ Szombathy Viktor: Prága. Panoráma, 1981.
- ☐ Firon András: Csehországi utazások. Panoráma útikönyvek, 1983.

